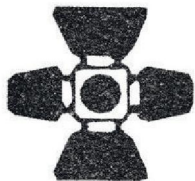

A portrait of Ivo van Hove, a middle-aged man with grey hair, wearing a light blue button-down shirt. He is looking slightly to the left of the camera with a serious expression. The background is a solid dark blue.

Ivo van Hove verover't Londen

'EEN GAME-CHANGING

Theater

REPORTAGE IVO VAN HOVE DOET ANTIGONE EN A VIEW FROM THE BRIDGE

Bij Ivo blijft het mysterie intact en de twijfel aanwezig: ongewoon spel voor de Engelsen. Regisseur Van Hove is, met twee theaterstukken, in Londen een hit.

Door **Hein Janssen** Foto's **Jan Versweyveld**

Playmate

Bijna als een opgetogen schooljongen doet Ivo van Hove voor wat er gebeurde toen hij onlangs uit het metrostation Leicester Square stapte in hartje Londen. Hij liep door de uitgang, keek naar links en zag aan de gevel van Wyndham's Theatre allemaal borden met citaten uit de vijfsterrenrecensies in belangrijke Engelse kranten. 'One of the great theatrical productions of the decade. See it' (*The Times*). 'Mark Strong is simply outstanding in Ivo van Hove's superb, searing production' (*Financial Times*). 'Ivo van Hove reinvents Arthur Miller' (*The Guardian*).

Van Hoves regie van Arthur Millers *A view from the bridge* (1955) is op dit moment de theaterhit op West-End in Londen. Iets verderop in de stad, in het prestigieuze Barbican Centre, is dezer dagen nog een Ivo van Hove-voorstelling te zien is: *Antigone*, een Europese coproductie die hij onlangs regisseerde met Juliette Binoche in de hoofdrol.

'Ik heb twee uitverkochte producties in Londen! Dat betekent elke avond in twee zalen ongeveer 1.800 mensen per keer die een voorstelling van mij zien en dat zo'n acht keer per week. Dat is toch echt bijzonder, vooral omdat een groot publiek dus ook naar iets minder toegankelijk theater gaat.'

Van Hove regisseerde *A view from the bridge* eerder in The Young Vic Theatre, waar het tussen april en juni 2014 ook al storm liep. In Londen is het bij een zo groot succes gebruikelijk dat een productie dan verhuist naar een van de grotere theaters op West-End. Niet zonder resultaat overigens: *A view from the bridge* werd onlangs genomineerd voor maar liefst zeven Olivier-Awards, de belangrijkste theaterprijzen in Engeland die op 12 april worden uitgereikt. Van Hove zelf werd twee keer genomineerd (Beste regie, Beste hereneming), zijn vormgever Jan Versweyveld ook twee keer (Beste scenografie, Beste lichtontwerp).

'*House full*' staat er op een bord vlak voor de ingang van Wyndham's Theatre. Het theater vlak bij Leicester Square – van binnen uitgevoerd in mintgroen en goudbrokaat – is ook vanavond tot de nok toe gevuld. Het publiek, jong en oud, met boodschappentas of attachékoffertje, luistert misstijl naar Millers familietragedie over de lotgevallen van gevoelsarme Italiaanse immigranten in Brooklyn, New York. Na afloop gejuich en gejoel en zelfs hier en daar een staande ovatie – hoogst ongebruikelijk voor het Engelse publiek.

Van Hove is zichtbaar opgetogen over deze ontvangst. 'Een *game-changing* voorstelling wordt het genoemd. Dat is niet niks, zeker in een land waarin Arthur Miller nog steeds vaak wordt gespeeld. Na deze versie zal het theater veranderen, wordt er gezegd. Zoals lang geleden *Rijkemanshuis* van Eugene O'Neill bij het Zuidelijk Toneel ook nogal insloeg, omdat het stuk op een andere dan gebruikelijke manier werd gespeeld. Zo'n bom onder het repertoire plaatsen, dat vind ik als theatermaker belangrijk.'

Hoe anders is het de avond daarna in het Barbican, waar *Antigone* drie weken is neergestreken. Dit betonnen kunstcentrum trekt een wat chiquer en intellectueler publiek. In de enorme zaal ondergaan avond aan avond meer dan duizend mensen deze Griekse tragedie over de vrouw die haar dode broer wil begraven, maar daarmee zondigt tegen de wetten van haar land, haar heerser. De recensies waren in dit geval nogal gemengd: van positief tot behoorlijk kritisch.

Van Hoves naam werd in Londen vooral gevestigd toen Toneelgroep Amsterdam een paar jaar geleden *Roman Tragedies* (*Romeinse Tragedies*) in Barbican speelde. David Lan, artistiek directeur van The Young Vic, zag die voorstelling, was onder de indruk en zocht contact met Van Hove. Lan roemt de emotionele complexiteit in Van Hoves theater. 'In zijn werk ervaar ik een sterk mededogen met de onvolkomenheid van menselijke relaties. Zijn voorstellingen zijn zowel expressief als intellectueel, en kenmerken zich door een heel eigen vormgeving.'

Dat Van Hove nu in Londen zo veel succes heeft, komt volgens Lan omdat zijn theater heel anders is dan men gewend is in Engeland. 'Het Engelse theater wil alles zo helder mogelijk opdielen en heeft een sterke neiging tot uitleggen. Na afloop van *Hamlet* of *King Lear* kun je bij wijze van spreken examen daarin doen. Bij Ivo blijft het mysterie intact en de twijfel aanwezig; het publiek mag zelf ook een en ander invullen. Dat is hier erg ongewoon, en dus interessant.'

Hoe het na de *double-bill* in Londen verder gaat met Van Hoves internationale carrière blijft ongewis. Daar wil en mag hij niets over zeggen, maar er komt iets bijzonders aan, dat is duidelijk. Onlangs maakte hij in Sao Paulo *Songs from far away* van Simon Stephens, een monoloog van Toneelgroep Amsterdam-acteur Eelco Smits. De Nederlandse première is in augustus, de Engelse in september, in The Young Vic.

Van Hove: 'Binnenkort staan twee van mijn voorstellingen gelijktijdig in Parijs: naast *Antigone* ook *Maria Stuart* van Toneelgroep Amsterdam. Dat vind ik voorlopig bijzonder genoeg.'

Waar de stukken van Arthur Miller in Engeland meestal realistisch worden gespeeld, valt de **kaalheid in deze Van Hove-regie** op.

A view from the bridge

Theater

Van Arthur Miller
door The Young
Vic, regie Ivo van
Hove.
In Wyndham's
Theatre t/m 11/4

De spanning in het drama loopt gestaag op en wordt gespeeld door fantastische acteurs.

Waar de stukken van Arthur Miller in Engeland meestal vrij realistisch worden gespeeld, met alles erop en eraan, valt in deze Van Hove-regie meteen de kaalheid van de scenografie op. Twee mannen met ontbloot bovenlijf waren zich na gedane arbeid in broeierig licht. Het vierkante speelvlak wordt aanvankelijk afgedekt door een stalen omhulsel. Als dat langzaam omhoog gaat, kijken we naar een boksring, die uitnodigt tot een gevecht op leven en dood. Jan Versweyvelds toneelbeeld is bepalend voor de sfeer en Van Hove voegt aan die naargeestige kaalte zijn heftige, fysieke speelstijl toe. De personages bewegen zich in hun nauwkeurige kooi in een choreografie van onmacht.

Hoofdpersoon Eddie Carbone is een hardwerkende arbeider die zorgt voor zijn vrouw en zijn nichtje Catherine, dat bij hem inwoont sinds haar moeder is overleden. Het meisje is 17 en staat op het punt uit te vliegen. Maar Eddie houdt te veel en misschien wel op de verkeerde manier van haar; zij is

zijn beschermengel geworden, het meisje dat hem vrolijk begroet als hij na een dag zwoegen moe thuiskomt.

Als Eddie vervolgens onderdak biedt aan twee jonge, illegale Italianen en Catherine op een van hen verliefd wordt, pakt het drama zich samen. Van Hove onderstreept dat met een gestaag oplopende spanning, gespeeld door een groep fantastische acteurs, samengepakt in die dwingende ruimte waaruit ontsnappen niet meer mogelijk is.

Gelukkig blijft er ook iets te raden over: Eddie's tragiek betreft misschien niet alleen zijn liefde voor het meisje, maar een nog dieper verborgen geheim, zoals blijkt uit de heftige kus die hij drukt op de mond van zijn jonge rival.

De voortdurend dreigende soundscapes worden af en toe onderbroken door flarden van Fauré's *Requiem*. Een spectaculair bloedbad en een aangrijpend slotbeeld maken van *A view from the bridge* tenslotte onontkoombaar theater.

HJ

Juliette Binoche pepert het publiek te zeer het lijden van Antigone in. Daar kan ook het fraaie decor niet tegenop.

Antigone

Theater

Van Sofokles door
Barbican London
en Théâtres de la
Ville Luxembourg
i.s.m. Toneelgroep
Amsterdam. In
Barbican London
t/m 28/3; van 15
t/m 18/4 in
Stadsschouwburg
Amsterdam

De voorstelling blijft te plechtig, te afstandelijk en appelleert nergens aan inleving.

Juliette Binoche dus, de Franse (film)actrice in de rol van Antigone, het opstandige, gedreven meisje dat de wetten tart. In Van Hoves enscenering van Sofokles' tragedie oogt ze leeftijdloos en sterk. Maar haar acteren is zodanig emotioneel ingevuld dat van meet af aan duidelijk is dat we hier naar een groot drama gaan kijken.

Het begin van de voorstelling is ronduit spectaculair: op een immens breed speelvlak komt Antigone op in een stevige tegenwind. Fraaie projecties regen de achterwand en aanzwellend geluid zijn de voorbode van de nakende tragedie. Antigone wil haar dode broer begraven maar koning Kreon, die hem beschouwt als een landverrader, weigert dat. Van het ontzielde lichaam moet een afschrikwekkende werking uitgaan.

Ook hier ontwierp Jan Versweyveld een allesbepalend decor: op de enorme achterwand zijn kale, kille landschappen te zien, en ook de dode Antigone zien we op een gegeven moment op megaformaat. Het decor zelf wordt

omlijst door een set kantoormeubelen en bureaus. Het is esthetisch allemaal zeer verantwoord, maar ook een fraaie verpakking die het gebrek aan inhoudelijk theater maar moeilijk kan verbergen.

Binoche heeft voortdurend een snik in haar stem en spreekt regelmatig op een nogal schreeuwerige toon. 'Kijk mij eens lijden!' - dat is wat we ingeperd krijgen. Ook de andere acteurs, met name Kreon (Patrick O'Kane), gaan mee in die technisch misschien knappe, maar ook murw makende speelstijl. Bovendien ontbreekt een onderlinge band tussen de acteurs; als eilanden drijven ze langs elkaar heen.

Al met al ademt *Antigone* een tergende plechtigheid en ernst, inclusief al die imponerende decoratie, emotie of mededogen. Terwijl het onderwerp kiest voor principes of meegaan met de rest - daar wel degelijk om vraagt.

HJ

How's this for *A View from the Bridge* IVAN HOE!!

*Ivo van Hove sails straight
up the Thames to
conquer London's West End*

Ivo van Hove

Daniel Rosenthal

Mark Strong (left) and Phoebe Fox in *A View From The Bridge*
Jan Versweyvel

